Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Martina Iturbe Zubeldia

Tolosa, Gipuzkoa (1914-2013)

Aurkibidea

Biografia

Bedaioko Zugazti baserrian jaioa, oso gazterik umezain joan zen Uitzira (Nafarroa). Ondoren neskame aritu zen Iruñean, eta han zela lehertu zen gerra. Han zauritutako eta hildako soldaduak zeramatzaten kamioiak etxe aurretik nola pasatzen ziren ikusi zuen. Nola hala itzuli zen Bedaiora, eta Zugazti Barrena baserrira ezkondu zen. Geroztik, baserrian eta baserritik bizi izan zen. Elkarrizketa garaian ere ez omen zen Bedaion bera baino abilagorik babarrunak aletzen.

Zintak

TOL-034

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artetxe, Miren
- **Data**: 2009-11-20
- **Iraupena**: 71 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Sei urterekin Uitzira, neskame

- **Erref**: TOL-034/002
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:02:28. **Bukatu**: 00:04:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:
Sei urte zituela neskame eraman zuten Uitzira (Nafarroa) izeba-osabarenera. Oinez joan zen Bedaiotik Uitzira. Izeba-osabek taberna eta denda zuten bertan. Umeak zaindu eta tabernako ontziak garbitzen zituen han. Bi jaunartzeak Uitzin egin zituen. Eskolara ere joaten zen, komentura.

2. Ahizparekin Iruñeko familia batera

- **Erref**: TOL-034/004

- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 00:05:23. **Bukatu**: 00:07:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:
Uitzitik (Nafarroa) etxera itzuli zen. Etxean denboraldi bat egin eta gero, Martina eta ahizpa bat Iruñera bidali zituzten. Osaba batek hango familia aberats batera eraman zituen. Famili horrek inguruetako lantegi handienetakoa omen zuen. Etxe horretako bulegoan 20 "eskribiente" baino gehiago aritzen zirela dio.

3. Gerra hastean, Iruñean

- **Erref**: TOL-034/005
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 00:07:09. **Bukatu**: 00:08:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:
Gerra hasi zenean, Iruñean zegoen ahizparekin familia batean. Gerrako oroitzapenak kontatzen ditu. Iruñetik etxera nola itzuli ziren kontatzen du: Amezketara bueltan zihoazen soldadu batzuekin bueltatu omen ziren etxera.

4. Gerrako oroitzapenak

- **Erref**: TOL-034/006
- **Iraupena**: 0:01:43. **Hasi**: 00:08:35. **Bukatu**: 00:10:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerra denborari buruz hitz egiten du. Garai tristeak ziren. Iruñeko familia baten etxean neskame zegoen ahizparekin batera, eta etxean gordeta egoten omen ziren. Etxe ondotik hildako eta zaurituak pasatzen ikusten zituzten. Soldaduak Iruñera eraman, eta, gero, handik banatzen omen zituzten.

5. Amezketako soldaduekin Iruñetik etxeratu

- **Erref**: TOL-034/007
- **Iraupena**: 0:00:59. **Hasi**: 00:10:18. **Bukatu**: 00:11:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerra denborari buruz hitz egiten du. Soldaduak Iruñera eraman, eta, gero, handik banatzen omen zituzten batera eta bestera. Iruñetik Zugaztira bueltatu zirenekoaz hitz egiten du. Amezketara bueltan zihoazen soldadu batzuekin joan omen ziren etxera.

6. Nafarroara, irin bila

- **Erref**: TOL-034/009
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:11:46. **Bukatu**: 00:12:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerra denborari buruz hitz egiten du. Baserrikoak emandakotik jaten zuten, eta ez zuten goserik pasa. Gipuzkoan errotak itxita zeuden, eta Nafarroara joaten ziren irin bila. Etxean egiten zuten ogia.

7. Iruñean egon zeneko oroitzapenak I

- **Erref**: TOL-034/010
- **Iraupena**: 0:00:39. **Hasi**: 00:12:46. **Bukatu**: 00:13:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:
Ume garaian, Martina eta Frantxiska, ahizpa, Iruñeko familia batean egon ziren neskame. Han, bertako alabak balira bezala tratatzen omen zituzten. Osaba baten bidez egon ziren Iruñeko familia horrekin.

8. Iruñean egon zeneko oroitzapenak II

- **Erref**: TOL-034/012
- **Iraupena**: 0:01:03. **Hasi**: 00:14:10. **Bukatu**: 00:15:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:
Ume garaian, Martina eta Frantxiska, ahizpa, Iruñeko familia batean egon ziren neskame. Famili horrek lantegi bat zuen. Etxe horretako bulegoan 20 bulegari baino gehiago aritzen zirela dio. Martina eta ahizpa etxekoandrearekin eta sukaldariarekin egon ohi ziren etxean.

9. "Jan eskasia"

- **Erref**: TOL-034/015
- **Iraupena**: 0:01:02. **Hasi**: 00:18:16. **Bukatu**: 00:19:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Errazionamenduari buruz hitz egiten du. "Jan eskasia" izan zela dio. Hala ere, baserrian beti izaten zen zerbait jateko: patata, babarruna, esnea...
Gipuzkoako errotak itxita zeudenez, Atallura (Nafarroa) joaten ziren irin bila. Irin horrekin, ogia egiten zuten etxean.

10. "Baserrian, gustuko lanik ez"

- **Erref**: TOL-034/016
- **Iraupena**: 0:00:51. **Hasi**: 00:19:18. **Bukatu**: 00:20:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Iruñetik bueltatu zenean, baserriko lanetan aritzen zen. "Baserrian, gustuko lanik ez" zela dio; "denetik egin beharra" izaten zen.

11. Garia

- **Erref**: TOL-034/021
- **Iraupena**: 0:00:35. **Hasi**: 00:22:25. **Bukatu**: 00:23:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:
Baserriko uztak. Lurra lantzeko zein tresna erabiltzen zituzten aipatzen du: laia, lurrari buelta emateko; area, berriz, lurra berdintzeko. Garia nola botatzen den azaltzen du.

12. Babarruna eta artoa

- **Erref**: TOL-034/022
- **Iraupena**: 0:04:10. **Hasi**: 00:23:00. **Bukatu**: 00:27:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Baserriko uztak. Babarruna nola ereiten den azaltzen du; artoarekin batera sartu ohi da lurrean. Lehen, eskuz egiten zen lan hori; gero, makinaz. Behin babarruna heldutakoan, lekan bildu eta lehortzen utzi behar da. Babarruna nola aletzen diren azaltzen du.

13. Babarrun alea eta leka

- **Erref**: TOL-034/024
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:28:11. **Bukatu**: 00:29:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Baserriko uztak. Babarruna aletutakoan, zakuetan sartzen zuten. Leka, berriz, behiei jaten emateko izaten zen. Urte osorako babarruna izaten zen.

14. Tripa eta eguzkia, orduen adierazle

- **Erref**: TOL-034/026
- **Iraupena**: 0:01:03. **Hasi**: 00:30:27. **Bukatu**: 00:31:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Erlojurik ez zen garaian, barruak adierazten omen zien jatorduak egiteko garaia noiz zen. Eguzkiaz ere baliatzen ziren.

15. Eliza eta kongregazio kontuak Ugarten

- **Erref**: TOL-034/030
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:35:02. **Bukatu**: 00:37:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak

Laburpena:
Elizako kontuak. Ugartera joaten ziren mezara. Bezperetara eta kongregaziora ere hara joaten ziren. San Frantziskoren kongregazioan ibilia da Martina. Zinta zuria eramaten zuten.

16. Aitak egindako abarkak

- **Erref**: TOL-034/032
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:37:49. **Bukatu**: 00:39:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Martinaren aitak abarkak egiten zituen ganaduaren larruarekin. Aitak abarkak nola egiten zituen kontatzen du. Ez zituzten gomazko abarkak erabiltzen, baina botak bai.

17. Artilea, haria eta arropak

- **Erref**: TOL-034/033
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:39:30. **Bukatu**: 00:40:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Gehienetan, etxean egindako arropa erabiltzen zuten. Martinaren amak artilearekin haria egin ohi zuen; "liñaie" eta "ardatza" erabiltzen ziren haria egiteko. Artilezko arropak egiten zizkien amak.

18. Kontrabando kontuak

- **Erref**: TOL-034/035
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:41:01. **Bukatu**: 00:42:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Nafarroan, senideak zituzten eta hara joaten zeren janari bila. Aita eta anaiak ibiltzen ziren kontrabandoan.

19. Arropa garbiketa

- **Erref**: TOL-034/036
- **Iraupena**: 0:03:49. **Hasi**: 00:42:32. **Bukatu**: 00:46:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Arropak nola garbitzen zituzten kontatzen du. "Lixua" esaten zioten. Xaboia erabili ohi zuten. Ura zuten etxean.

20. Aurreko emakumeek, gona gorria

- **Erref**: TOL-034/038
- **Iraupena**: 0:01:03. **Hasi**: 00:47:07. **Bukatu**: 00:48:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Emakumeen janzkeraz ari da. Martina txikia zela, emakumeek gona gorriak janzten omen zituzten. Berak soinekoak erabiltzen zituen.

21. Artilezko arropekin hotzik ez

- **Erref**: TOL-034/040
- **Iraupena**: 0:00:36. **Hasi**: 00:48:36. **Bukatu**: 00:49:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Baserrian ibiltzeko, artilezko galtzerdiak eta abarkak erabiltzen zituzten beti. Jertsea eta gona ere artilezkoak izaten ziren. Ez zuten hotzik pasatzen.

22. Ile luzea, txirikordan bildua

- **Erref**: TOL-034/042
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:50:14. **Bukatu**: 00:51:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Orrazkerak

Laburpena:
Ilea nola erabiltzen zuen kontatzen du. Ile luzea eramaten zuen, txirikordan bildua. Ugarten ba omen zen ile-apaintzailea.

23. 'Zugazti'-tik 'Zugazti barrenera' ezkondu

- **Erref**: TOL-034/044
- **Iraupena**: 0:02:04. **Hasi**: 00:52:00. **Bukatu**: 00:54:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
28 urterekin, 'Zugazti' baserritik auzoko 'Zugazti barrena' baserrira ezkondu zen. Baserri batetik bestera trasteak eramateko zamalanak abereek egin zituzten. Altzariak, berriz, Tolosan erosi zituen.

24. Arreoa eta dotea

- **Erref**: TOL-034/045
- **Iraupena**: 0:01:08. **Hasi**: 00:54:04. **Bukatu**: 00:55:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Ezkondu zeneko garaian hitz egiten du. Gurasoek arreoa eta dotea eman zien.

25. Ezkon gauean, etxera

- **Erref**: TOL-034/046

- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 00:55:12. **Bukatu**: 00:56:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Ezkondutako gauean, senarraren etxera joan ziren. Ez zuten eztei-bidaiarik egin. Martina Zugazti barrenera bizitzera joan zenean, bertan zenbateko familia zegoen aipatzen du.

26. Auzora ezkontzearen bentaja

- **Erref**: TOL-034/048
- **Iraupena**: 0:01:04. **Hasi**: 00:57:06. **Bukatu**: 00:58:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Martina 'Zugazti barrena' baserrira ezkondu zenean, ez zen emakumerik bertan. Etxekoak gertu zituenez, haien laguntza izaten omen zuen etxeko lanetan. Maiz izaten omen zuen etxekoen bisita.

27. Umeak erditzea,

- **Erref**: TOL-034/052
- **Iraupena**: 0:01:58. **Hasi**: 01:03:12. **Bukatu**: 01:05:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:
Umeak etxean erditu izan ditu. Gurasoen eta emakumeen laguntza izan zuen erditzeetan. Medikua ere etxea joaten omen zen gero.

28. Haurrari titia ematea

- **Erref**: TOL-034/053
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 01:05:10. **Bukatu**: 01:06:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:
Bularrera esnea igo bitartean, ura eta behi-esnea nahastuta eman ohi zitzaion umeari.

29. Ahia umearentzat

- **Erref**: TOL-034/056
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 01:07:44. **Bukatu**: 01:08:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:
Behin umeak bularra hartzeari uzten zionean, ogi irinarekin egindako ahia eman ohi zitzaion.

30. Anai-arreba bikiak

- **Erref**: TOL-034/057
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 01:08:44. **Bukatu**: 01:10:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Bikiak edukitzeaz hitz egiten du. Anai-arreba bikiak zituen: ahizpa zaharrenak eta Martinak hasi zituzten. Ahizpa bakoitzak ume baten ardura omen zuen. Aitak egindako sehaskan egoten ziren bi Bikiak edukitzeaz hitz egiten du. Anai-arreba bikiak zituen: ahizpa zaharrenak eta Martinak hasi zituzten. Ahizpa bakoitzak ume baten ardura omen zuen. Aitak egindako sehaskan egoten ziren bi umeak.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-10

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com